

УДК 378.141

ОСВІТНЬО-ВИХОВНИЙ ПРОСТІР ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР ДУХОВНОЇ БЕЗПЕКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

О. П. Лучанінова

У статті охарактеризовано роль освітньо-виховного простору закладу вищої освіти. Представлено визначення понять «освітньо-виховний простір», «виховний простір». Виділено основні духовні загрози для студентської молоді. Серед найбільш значущих загроз духовної безпеки названо: деформування системи духовних цінностей; утрата людиною, суспільством духовних цінностей, виключення духовно-культурної виховної складової з процесу вищої освіти; тенденція до формування тривожного типу особистості студентської молоді тощо. Сьогодні потрібен студент, який сповідує духовно-культурні цінності, розуміє як духовну особисту безпеку, так і всього суспільства. Особливу увагу приділено необхідності організувати освітньо-виховний простір закладу вищої освіти як фактор духовної безпеки студентської молоді; пропонується практичне рішення питання щодо зменшення загрози для духовної безпеки студента шляхом формування його як духовно-культурної особистості в умовах освітньо-виховного простору. Автор наполягає, що сучасний викладач першим повинен зрозуміти свій духовний світ, щоб мати право виховувати у своїх студентів ідеали правди, краси, добра. Плекання духовних потреб студентів, їхніх ідеалів безпосередньо стосується змісту, шляхів та форм виховання. Саме в освітньо-виховному просторі ЗВО можна створити умови для плекання духовних потреб студентів, засади духовної безпеки тощо. Освітньо-виховний простір є цілісною соціокультурною підсистемою виховної системи, яка сприяє формуванню духовно-культурних цінностей, духовно-моральних та професійних ідеалів студентів. Виховний простір виступає педагогічною умовою формування розвитку студента як особистості й майбутнього професіонала, фактором формування духовної безпеки студентів. Механізмом створення виховного простору і духовної безпеки стає сумісна діяльність студентів і викладачів.

Ключові слова: заклади вищої освіти, освітньо-виховний простір, виховання, духовна безпека, духовність, загрози духовної безпеки, духовно-культурні особистість

Постановка проблеми. На часі посилення уваги до проблем як виховання майбутніх фахівців в умовах вищої освіти, так і їхньої духовної безпеки. В цих умовах сучасна вища технічна школа вимагає доктринального переосмислення виховних засад, оновлення змісту, форм і методів становлення особистості студента, створення умов для його самореалізації у різних видах творчої діяльності.

Науковці наголошують, що заклади вищої освіти працюють на перспективу. Жодна система освіти не зможе ефективно виконувати свої функції, якщо вона не уявляє кінцеву мету свого впливу, а саме, образ якого представника суспільства вона хоче сформувати в нових поколіннях. У сучасних умовах вища професійна школа більше спрямована на підготовку фахівця-професіонала. Недооціненим залишається виховання як найскладніше, найвище з усіх мистецтв. Освіта висунула на перше місце виховання нового типу професіонала, духовно сильної, високоморальної, творчої особистості, що має певні конкурентні переваги, здатна знайти й реалізувати себе в майбутній професії.

Тож на часі здобувач вищої освіти як людина з яскравою світоглядною позицією, культурою, духовністю, сформованими ідеалами, які формуються безпосередньо у процесі виховання; він має усвідомлювати, що наукові знання, найновіші виробничі технології мають сенс лише за умов, коли вони спиратимуться на високий рівень морально-духовної вихованості їх носіїв. Кожен фахівець повинен розуміти, завчасно передбачати, якою мірою нові наукові відкриття, технології будуть сприяти людському розвитку. З такої точки зору проблема духовної безпеки студентської молоді є найбільш актуальною.

Незаперечною є актуальність виховання особистості студента в умовах освітньо-виховного простору як складової частини виховної системи ЗВО, як сукупності формуючих впливів, гуманістичних ідеалів, умов. Освітньо-виховний простір, спрямований на формування духовної безпеки студентської молоді, забезпечить формування образу людини майбутнього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічну вагу мають ґрунтовні праці вітчизняних та закордонних учених-філософів щодо виховання культури у студентської молоді в сучасній Україні (В. Андрущенко, С. Анісімов, Є. Бистрицький, І. Зязюн, В. Кремін, С. Кримський, В. Мясіщев, В. Шинкарук, С. Франк та ін.); педагогів (Є. Бондаревська, С. Гончаренко, О. Духнович, В. Кузь, Б. Лихачов, О. Олексюк, В. Сухомлинський, Е. Помиткін, Г. Шевченко, В. Яковенко та ін.).

У вітчизняній і зарубіжній психолого-педагогічній науці проблеми формування освітнього середовища, простору навчального закладу вивчали Ю. Ленюв, О. Макарова, Ю. Мануйлов, О. Молоканова, І. Погоріла, О. Пономарьов та ін. Згадані дослідження, незважаючи на їхню актуальність і доцільність, далеко не завжди досягали мети. Адже серед найбільш значущих загроз духовної безпеки, негативний вплив яких яскраво виражений у сфері освіти, слід звернути особливу увагу на наступні: деформування системи духовних цінностей; утрата людиною, суспільством духовних цінностей християнської культури; відсутність реальної взаємодії викладача зі студентом; відношення до освіти як до товару, комерціалізація і практично повне виключення духовно-культурної виховної складової з процесу вищої освіти; тенденція до формування тривожного типу особистості студентської молоді, яка виховується на сумнівних фільмах, телепередачах західної культури, що не формують її внутрішній духовний стрижень (М. Безугла, 2017).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Проблема духовної безпеки – це не лише збереження духовних цінностей суспільства, держави, нації, людства, а й захист функціонування всієї духовної сфери суспільства. На жаль, студентська молодь «практично не проявляє зацікавленості у збереженні духовної культури свого народу, не бачить смислу в духовно-культурному і творчому розвитку, що призводить до значного уповільнення її моральної, інтелектуальної, творчої активності; припинення особистісного росту і формування незалежної індивідуальності» (Шевченко, 2013).

І. Ільїнський у своїх роздумах про освіту й політику наголошує на тому, що «ціннісна свідомість молоді кінця ХХ початку ХХІ ст. кардинально змінилося в порівнянні з попереднім поколінням: позитивні установки на суспільно-політичну діяльність змінилися байдужістю; впад престиж політичної кар'єри і влади, тільки 18% опитаних вважають важливою цю цінність; студенти серйозно починають замислюватися про побудову професійної кар'єри вже на початковому етапі навчання в вузі. Виростає новий тип населення, готового задовольнятися ерзацами свободи і демократії, людей боягузливих і довірливих, нескінченно терплячих до насильства, до всіх нових економічних криз, національним конфліктам і регіональним війнам, тероризму та піратству, до всіх нових бід, загрозам і небезпекам, які виникають в численних кількостях, немов з ящика Пандори (Ільїнський, 2010).

Отже, вважаємо, що в освітньо-виховному просторі закладу вищої світи можна створити такі умови, які б сприяли розумінню студентами

духовної безпеки, суспільної й особистої, формуванню студента як духовно-культурної особистості.

Мета статті – охарактеризувати духовні загрози у суспільстві; освітньо-виховний простір закладу вищої світи як фактор духовної безпеки студентської молоді; дати практичні пропозиції щодо зменшення загрози для духовної безпеки студента шляхом формування його як духовно-культурної особистості в умовах освітньо-виховного простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Духовні загрози є не менш небезпечними, ніж військово-політичні чи економічні. У сучасних умовах духовна безпека має стратегічне значення, адже морально роз'єднане суспільство не здатне розвиватися в будь-якій сфері суспільного життя, особливо в існуючому геостратегічному духовному просторі.

Духовні загрози – це негативні тенденції, пов'язані з деформацією ціннісних основ суспільства. До зовнішніх загроз у сфері духовної безпеки суспільства фахівці відносять: політику країн; блокування рівноправної участі в міжнародному розподілі культурних надбань людства, насадження чужої ідеології; розгортання країнами «культурної експансії» щодо інших держав; розробку концепцій «інформаційної війни»; злочинну діяльність релігійних сект, організацій та окремих осіб у духовній сфері; практику економічних і політичних структур у духовній сфері, що спрямована проти національних інтересів країни. Внутрішніми загрозами для духовної безпеки є: відставання країни від провідних держав світу за рівнем інформатизації суспільства; недостатня співпраця органів державної влади у формуванні та реалізації єдиної державної ідеології; низький рівень освіти громадян; недієва законодавча база захисту, поширення та укріплення традиційних національних ідеалів та цінностей (Карлова, 2017).

У цьому зв'язку Г. Шевченко розглядає освіту як «одн з найбільш ефективних способів становлення людини як культурної цінності, народження власне людського образу, якісних утворень суб'єктивного образу світу». Академік вважає процес виховання «Центром, Пам'яттю і Мотором культури, де студентська молодь набуває досвіду духовного, висококультурного, інтелектуально насиченого спілкування з майстрами – професіоналами, інтелектуалами, вченими, інтелігентами, завдяки чому удосконалюється інтелектуально, розумово, морально, художньо-естетично, духовно, набуває образу Людини культури» (Шевченко, 2013, с. 222).

Цікавим є той факт, що ще у добу розквіту афінської держави визнавали роль виховання для безпеки, проводили виховні заходи, тобто пайдею. Виховні та освітні ідеї висловлюють щирі духовні інтереси наступного покоління. Четверте століття стало класичним століттям в

історії пайдеї, якщо під цим розуміти прагнення до виховання і культури (В. Йегер, 1997). Сьогодні нам потрібен студент, який сповідує духовно-культурні цінності, розуміє як духовну особисту безпеку, так і всього суспільства. Тож погоджуємося з С. Кримським, який визначає духовність як «ціннісне домобудівництво» не лише індивіда, а й нації – як «ціннісний досвід людства» (Кримський, 2007). Тільки духовно багата людина зможе встояти перед викликом часу й історії.

Цікавою є думка педагога-дослідника Т. Сущенко (2007), яка вважає, що «необхідне формування принципово нової системи людських відносин, націлених на загальнолюдські пріоритети, докорінне переосмислення парадигми глобального виживання людства, науково обгрунтоване забезпечення переходу від існуючої егоцентричної – до антропоцентричної та соціоцентричної моделі життєдіяльності й взаємодії – від окремої людини до людства в цілому». На її переконання, «у таких ситуаціях, як засвідчує практика та історична ретроспектива, освіта, духовна культура, за певних умов, можуть стати гарантами загальнолюдської стабільності й цілісності» (Сущенко, 2007, с. 29).

Методолог В. Загвязинський (2005) наголошує: «Не якість знань, як така, і тим більше не обсяг засвоєних знань і умінь, а розвиток особистості, реалізація унікальних людських можливостей, підготовка до складнощів життя стають провідною метою освіти, яке не обмежується рамками школи, а виходить далеко за її межі» (Загвязинський, 2005, с. 11).

Як зазначає Р. Беланова, «набуття людиною своєї суті – основна проблема педагогіки» (Беланова, 2005, с. 8). Якщо погодитися з цим твердженням, то сучасний викладач першим повинен зрозуміти свій духовний світ, щоб мати право виховувати у своїх студентів ідеали правди, краси, добра. На нашу думку, плекання духовних потреб студентів, їхніх ідеалів безпосередньо стосується змісту, шляхів та форм виховання з позицій синергетичного підходу. Якщо мова йде про заклад вищої освіти, саме в освітньо-виховному просторі ЗВО можна створити умови для плекання духовних потреб студентів, засади духовної безпеки тощо.

Заслуговує на увагу думка Г. Шевченко, що «духовна безпека особистості є найважливішим чинником духовності української нації, збереження її територіальної цілісності та розквіту української держави. Освіта, виховання, культура, мистецтво, духовні цінності є домінуючими складовими формування духовної безпеки» (Шевченко, 2017).

Концептуальною ідеєю нашого дослідження є положення про гармонійно-цілісний розвиток особистості, зокрема, ідея про духовну культуру особистості, яка визначається як інтегративна якість, що виявляється насамперед у системі моральних знань, умінь та відносин, її

стрижнем є моральний ідеал особистості. Неабиякий інтерес для нашого дослідження викликає Концепція духовного розвитку України, до розробки якої долучилися й представники церкви. Розробляючи основні підходи, принципи та положення, які визначають стратегію духовного розвитку країни, сучасна українська церква наголошує на спільному баченні стратегії розвитку України. Воно полягає в створенні гармонійного громадянського суспільства, заснованого на розвиткові всебічно розвиненої особистості; можливість співпраці, взаємна повага. Принцип світськості освіти означає, на думку Церкви, відмову від примусу в питаннях особистого духовного розвитку та вибору вектору духовного розвитку (Концепція духовності, 2010).

Формування ідеалу саме духовної людини є завданням як Церкви, так і держави. Якщо держава визнає як ідеал людину високодуховну, то це спонукає до розвитку все суспільство. Духовність визначає свідомість людини – а свідомість визначає буття (Концепція духовності, 2010).

Виходячи з цього, високий рівень духовності є запорукою цілісності держави, єдності нації, свобода вибору не має порушувати суспільної безпеки та обмежувати свободу іншої особистості. можливість вільного вибору світоглядної позиції має надаватися в усіх напрямках освіти.

Наголосимо, що Духовність уможливує стратегічний вимір розвитку. Розвиток суспільства у будь-якому своєму вимірі зумовлений саме наявністю відповідної духовної основи (Концепція духовності, 2010). Зазначимо, що освіта, за цією концепцією, має бути перетворена із системи набуття знань та умінь на виховання і духовне утворення людини, власне – на цілісний розвиток. Освіта та виховання є невіддільними частинами єдиного процесу цілісного розвитку особистості. Сімейне виховання має пріоритет у вихованні як моралі зокрема, так і світогляду взагалі, у відповідності до традиційних цінностей. З таких позицій в освітньо-виховному просторі закладу вищої освіти можна створити умови для розв'язання вище окреслених проблем.

Концепція виховної системи НМетАУ – підґрунтя для створення і практичної реалізації різних форм виховної діяльності, розроблення положень, програм і планів виховної роботи кураторів, яка передбачає орієнтацію на Людину, її духовну культуру, виховання ціннісного ставлення до соціального оточення та самої себе, національно свідомого, високоосвіченого, життєво компетентного, толерантного громадянина-патріота, здатного до саморозвитку та самовдосконалення, відповідального перед своєю нацією.

Ми характеризуємо освітньо-виховний простір академії як цілісну соціокультурну підсистему виховної системи, яка сприяє формуванню

духовно-культурних цінностей, духовно-моральних та професійних ідеалів студентів. Виховний простір виступає педагогічною умовою формування розвитку студента як особистості й майбутнього професіонала, фактором формування духовної безпеки студентів. Освоїти виховний простір – значить включити його виховний потенціал у виховні стосунки і діяльність викладачів та студентів. Тож будь-який рух у напрямку до єдиного освітнього простору має бути виваженим, побудованим на кращих традиціях національної вищої школи, з урахуванням інтересів окремих особистостей – суб'єктів освітнього процесу. Під освітньо-виховним простором розуміємо навчальне середовище, що будується на принципах кооперації навчальної і виховної діяльності як рівноправної взаємодії студентів з викладачами, що об'єднуються для вирішення виховного завдання і спільними зусиллями досягають взаємної згоди. У контексті нашого дослідження ми орієнтувалися на наступні принципи: орієнтація на співробітництво; розвиток особистісного потенціалу; єдність теорії виховання та практики; принцип активності, що спонукає особистість студента до активної позиції у житті.

Виховний простір академії вважаємо цілісною соціокультурною підсистемою виховної системи, яка сприяє розповсюдженню нових духовно-культурних цінностей, сприяє активізації професійного й особистісного інтересу студентів. Механізмом створення виховного простору і духовної безпеки стає сумісна діяльність студентів і викладачів. Наше уявлення Інтернет-портрету сучасного студента (ми дослідили студентів гуманітарного факультету, майбутніх спеціалістів технічного перекладу, інженерів-педагогів, документознавців) складалося з таких частин: життєва позиція, головне у житті, головне в людях, надихає у житті, світогляд. Сучасний студент – це людина з достатньо сильною життєвою позицією, яка цінить як головне у житті – сім'ю, а в людях – доброту і чесність, але це все ж таки конформістська особистість, яку надихає у житті перебування у соціальних мережах, що свідчить про певну закритість й поміркованість. Нашим завданням було використати інформаційну потужність Інтернету, духовно-культурну змістовність цієї інформації, використати методично правильно виховні засоби. Тож Інтернет-мережі можна вважати віртуальною складовою виховного простору ЗВО.

Погоджуємося з В. Горлинським, який, досліджуючи духовні координати безпеки суспільства, зазначає, що на соціально-психологічному рівні механізми самоорганізації безпеки – духовні ідеали, цінності й норми, що відповідають стану безпеки, набувають характеру мотивів, переконань, особистих групових і соціальних інтересів та соціально-психологічних настанов на їх досягнення. Вони орієнтують особистість, соціокультурну

спільноту на відповідні дії, пов'язані з реалізацією ідеалу сталого розвитку й духовної безпеки українського соціуму (Горлинський, 2006).

Моніторинг освітньо-культурного простору академії дав можливість реалізувати інформаційно-роз'яснювальну роботу, проводити науково-методичні семінари на кафедрах, спеціальні заняття для кураторів, упроваджувати систему заохочувальних заходів для студентів, створити новий культурно-просвітницький клуб «Яскрава особистість», здійснити змістовно-інформаційне оформлення рекреації закладу.

Домінантою всієї виховної системи є формування духовно-культурних цінностей та патріотизму студентів через процеси виховної діяльності та спілкування, що посилює переживання студентами внутрішніх суперечностей між наявним і необхідним рівнем духовно-культурного розвитку, моральну активність студентів, їх навчально-пізнавальну діяльність, моральне самовдосконалення; виховання через мистецтво в індивідуальному Інтернет-просторі студента.

Програма виховання студентів «Професіонал і особистість» стала реалізацією на практиці положень концепції виховної системи.

Грунтуючись на ідеях С. Кримського, ми побачили розв'язання проблеми духовної безпеки, яке, за автором, передбачає процес, внутрішні критерії моральної стабілізації людей, що дозволяють протистояти негативним тенденціям у соціумі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, треба поглиблювати освітньо-виховний простір закладу вищої освіти, його духовно-культурний напрямок у межах процесу професійного виховання та відповідних до цього виховних технологій, форм і методів. Це дозволить зменшити духовні ризики сучасної студентської молоді. Саме у закладі вищої освіти у найбільшій мірі відбувається процес залучення молоді до загальнолюдських моральних та естетичних цінностей, таких як добро, краса, істина, любов, гармонія, духовність. Вища освіта є необхідною умовою підготовки молоді до життя, її соціалізації, залучення до духовних надбань людства. Таким чином, сутність виховного процесу у закладі вищої освіти не у проголошенні намірів виховання студентів, а у створенні найсприятливіших умов для виховання здобувачів вищої освіти, плеканні духовно-культурної еліти суспільства. Перспективною є думка тих педагогів-учених, які вважають, що духовно-моральна компетентність є одним із завдань освітнього процесу і пропонують внести правки до законопроекту про освіту.

Література

1. Безугла М.В. Духовно-культурні цінності освіти і духовна безпека особистості. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць / За матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування духовної безпеки особистості в умовах сьогодення: виклики і проблеми», м. Київ, 24 травня 2017 року. Ч.2. 2017. Вип. 4 (79). С. 34-45
2. Белова Л. О. Виховна система сучасного ВНЗ: соціологічні аспекти аналізу. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора соціологічних наук за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології – Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», Харків, 2005 рік.
3. Горлинський В. В. Духовні координати безпеки суспільства. *Стратегічна панорама*. 2006. № 1. URL: <http://www.niisp.org/vydanna/panorama/issue.php?s=prnb1&issue=...>
4. Духовно-культурні цінності виховання Людини: монографія / Г. П. Шевченко та ін. Луганськ: НОУЛІДЖ, 2013. 332 с.
5. Загвязинский В. И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. 2-е изд., стер. Москва : Издательский центр «Академия», 2005. 208 с.
6. Ильинский И. М. Играющий триумвират: образование, политика, право: сборник статей, выступлений, интервью. Москва : Изд-во Моск. гуманит. ун-та, 2010. 135 с.
7. Йегер В. Пайдейя. Воспитание античного грека / Пер. с нем. М. Н. Ботвинника. Москва: «Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина», 1997. Т. 2. 255 с.
8. Карлова В.В. Духовна безпека українського суспільства: виклики, загрози та шляхи їх подолання. 2017. URL: <http://matrix-info.com/2017/08/22/duhovna-bezpeka-ukrayinskogo-suspilstva/>
9. Концепція духовного розвитку України: єдність духу в союзі миру. 2010. URL: <https://www.religion.in.ua/main/oficiyno/6623-koncepciya-duhovnogo-rozvitku-ukrayini-yednist-duxu-v-soyuzi-miru.html>
10. Кримський Сергій Про Мистецтво жити. *День*. № 113, 13 липня 2007 року.
11. Науково-дослідний Інститут духовного розвитку людини СНУ ім. В.Дала ініціював проведення міжнародної науково-практичної конференції. URL: <https://snu.edu.ua/?p=13125>
12. Сущенко Т. І. Проблеми педагогіки людського співіснування на Землі. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Харків : НТУ «ХПІ», 2007. Вип. 15-16 (19-20). С. 28–34.

References

1. Bezuhla, M. V. Dukhovno-kulturni tsinnosti osvity i dukhovna bezpeka osobystosti [Spiritual and cultural values of education and spiritual security of a personality]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: zbirnyk naukovykh prats*, Materials of the 8th International Scientific and Practical Conference "Formuvannia

1. dukhovnoi bezpeky osobystosti v umovakh sohodennia: vyklyky i problemy", Part 2, May 24th, 2017, Kyiv; #4(79), 34-45 (ukr).
2. Bielova, L. O. *Vykhovna systema suchasnoho VNZ: sotsiologichni aspekty analizu [Educational system of modern high school: sociological aspects of analysis]*. (Doctor's of Sociological Sciences Thesis). Kharkiv University of Humanities "People's Ukrainian Academy", Kharkiv (ukr).
3. Horlynskyi, V. V. (2006). Dukhovni koordynaty bezpeky suspilstva [Spiritual coordinates of the security of society]. *Stratehichna panorama, # 1*. Retrived from <http://www.niisp.org/vydanna/panorama/issue.php?s=prnb1&issue=...>
4. Shevchenko, G. P., Antonenko, T. L., Belykh, O S., Zelenov, Ye. A., Karpernko, I. M., Krsek, O. E. ... Shaikina, O. O. (2013). *Dukhovno-kulturni tsinnosti vykhovannia Liudyny [Spiritual and Cultural Values of Upbringing of the Person]: monograph*. Luhansk: NOULIDZh (ukr).
5. Zahvazynskiy, V. Y., & Atakhanov, R. (2005). *Metodologija i metody psihologo-pedagogicheskogo issledovanija: uchebnoe posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij [Methodology and methods of psychological and pedagogical research: a textbook for students. supreme. ped. training. establishments]*. 2-d ed. Moscow: Publishinh Centre "Akademyia (rus).
6. Ylynskyi, Y. M. (2010). *Igrayushchiy triumvirat: obrazovanie, politika, pravo: sbornik statey, vystupleniy, interv'yu [Playing triumvirate: education, politics, and law: a collection of articles, speeches, interviews]*. Moskow Publishing House of Moscow Humanitarian University (rus).
7. Yeher, V. (1997). *Paideiia. Vospytanye antychnoho hreka [Paideia The education of the ancient Greek]* / Translation from German by M. N. Botvynnyka. Moscow: "Hreko-latynskiy kabinet Yu. A. Shychalyna", Vol 2. (rus).
8. Karlova, V. V. (2017). *Dukhovna bezpeka ukraïnskoho suspilstva: vyklyky, zahrozy ta shliakhy yikh podolannia*. Retrived from <http://matrix-info.com/2017/08/22/duhovna-bezpeka-ukrayinskogo-suspilstva/> (ukr).
9. *Kontseptsiia dukhovnoho rozvytku Ukrainy: yednist dukhu v soiuzi myru* (2010). Retrived from <https://www.religion.in.ua/main/oficiyno/6623-koncepciya-duhovnogo-rozvitku-ukrayini-yednist-duxu-v-soyuzi-miru.html> (ukr).
10. Krymskyi, S. (2007). Pro Mystetstvo zhyty [About the art of living]. *Den*, # 113, July 13 (ukr).
11. *Scientific Research Institute of Spiritual Development of Man of Volodymr Dahl East Ukrainian National University initiated the International Scientific and Practical Conference* (2017). Retrived from <https://snu.edu.ua/?p=13125> (ukr).
12. Sushchenko, T. I. (2007). Problemy pedahohiky liudskoho spivisnuvannia na Zemli [Problems of pedagogy of human coexistence on the Earth]. *Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity, Vyp. 15-16 (19-20)*. 28–34 (ukr).

ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ФАКТОР ДУХОВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

О. П. Лучанинова

В статье охарактеризована роль образовательно-воспитательного пространства учреждения высшего образования. Представлены определения понятий «образовательно-воспитательное пространство», «воспитательное пространство». Выделены основные духовные угрозы для студенческой молодежи. Среди наиболее значимых угроз духовной безопасности названо: деформирование системы духовных ценностей; потеря человеком, обществом духовных ценностей; исключение духовно-культурной воспитательной составляющей из процесса высшего образования; тенденция к формированию тревожного типа личности студенческой молодежи и тому подобное. Сегодня нужен студент, исповедующий духовно-культурные ценности, понимающий как духовную личную безопасность, так и всего общества. Особое внимание уделено необходимости организовывать образовательно-воспитательное пространство учреждения высшего образования как фактор духовной безопасности студенческой молодежи; предлагается практическое решение вопроса по уменьшению угрозы для духовной безопасности студента путем формирования его как духовно-культурной личности в условиях образовательно-воспитательного пространства. Автор настаивает, что современный преподаватель первым должен понять свой духовный мир, чтобы иметь право воспитывать у своих студентов идеалы правды, красоты, добра. Воспитание духовных потребностей студентов, их идеалов непосредственно касается его содержания, путей и форм. Именно в образовательно-воспитательном пространстве вуза можно создать условия для сохранения духовных потребностей студентов, основы духовной безопасности и тому подобное. Образовательно-воспитательное пространство является целостной социокультурной подсистемой воспитательной системы, которая способствует формированию духовно-культурных ценностей, духовно-нравственных и профессиональных идеалов студентов. Воспитательное пространство выступает педагогическим условием формирования развития студента как личности и будущего профессионала, фактором формирования духовной безопасности студентов.

Ключевые слова: *высшие учебные заведения, образовательно-воспитательное пространство, воспитание, духовная безопасность, духовность, угрозы духовной безопасности, духовно-культурная личность.*

EDUCATIONAL AND EDUCATIONAL SPACE OF ESTABLISHMENT OF HIGHER EDUCATION AS A FACTOR OF SPIRITUAL SAFETY OF STUDENT YOUTH

O. P. Luchaninova

The article describes the role of the educational and educational space of the establishment of higher education. Definitions of concepts "educational and educational space", and "educational space" are presented. The main spiritual threats for student youth are highlighted. The most significant threats to spiritual security include the following ones: deformation of the system of spiritual values; loss of spiritual values by the person, and society, exclusion of the spiritual and cultural educational component from the process of higher education; the tendency to form an alarming type of personality of student youth and the like. Today we need a student who professes spiritual and cultural values, who understands both spiritual security of the person and the whole society. Particular attention is paid to the need to organize educational and educational space of establishments of higher education as a factor in the spiritual security of student youth; a practical solution of the problem of the student's spiritual security threat decrease is proposed by forming him as a spiritual and cultural personality in the educational and educational space. The author insists that a modern teacher should first understand his spiritual world in order to have the right to educate his students on the ideals of truth, beauty, and good. The upbringing of students' spiritual needs and ideals directly concerns its content, ways and forms. It is in the educational and upbringing space of the establishment of higher education that conditions can be created for preserving students' spiritual needs, the basis of spiritual security, and the like. The educational and educational space is an integral socio-cultural subsystem of the educational system that contributes to the formation of spiritual and cultural values, the spiritual, moral and professional ideals of students. The educational space is the pedagogical condition for the formation of the student's development as the personality and the future professional, and the factor in the formation of the students' spiritual security.

Key words: *Higher educational establishments, educational and educational space, upbringing, spiritual security, spirituality, threats of spiritual security, spiritual and cultural personality.*

Лучанинова Ольга Петрівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри інженерної педагогіки Національної металургійної академії України (м. Дніпро, Україна) E-mail: 2017olgapetrovna@gmail.com

Luchaninova Olha Petrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Engineering Education of the National Metallurgical Academy of Ukraine (Dnipro, Ukraine). E-mail: 2017olgapetrovna@gmail.com